

Fra redaksjonen

I denne leder skal vi, gjennom fokus på den aktuelle danske situation, dvæle lidt ved betydningen af rammerne for det at være *barn* anno 2016. Igennem en efterhånden længere årrække, har der været stigende opmærksomhed rettet imod børns læring i dagtilbud og skole. Den stigende opmærksomhed har blandt andet handlet om bekymring for, at børn ikke lærer hurtigt nok og ikke bliver dygtige nok. Om "nok" er nok, ser ud til at være målt op imod den internationale konkurrence, typisk afgjort af PISA-test og deslige. I en publikation om den danske folkeskole fra det danske undervisningsministerium, står der blandt andet skrevet:

Det store flertal af børn klarer sig godt i skolen. Men de kan blive endnu dygtigere. Det er nødvendigt. For samfundet, arbejdsmarkedet og den globale verden stiller stadig større krav til os alle sammen (Regeringen 2012: 7).

Denne måde at tænke om børn på har gennemsyret rammerne for det at være barn og ung på i Danmark. At "de kan blive endnu dygtigere – det er nødvendigt" – præger ikke kun dagtilbuddene og folkeskolen, men i høj grad også ungdomsuddannelserne og universitetsmiljøet. Dét betyder "fremdriftsreformen", at det afkræves af både studerende og undervisere, at det lykkes at nå længere gennem det videregående uddannelsessystem end tidligere – på kortere tid. Det er netop blevet besluttet at indføre skærpede adgangskrav til optagelsen i gymnasiet – en beslutning som øger presset for gode resultater (forstået som karakterer) ned i folkeskolen.

Hvordan man måler op imod en (fremtidig) global konkurrence er ikke klart og hvad behovet for øget tempo i læringen egentlig handler om er ikke entydigt. Men det ligner et sammensurium af økonomiske og konkurrencemæssige begrundelser, der iblandes argumenter om solidaritet og omsorg rettet mod samfundets svageste. Der er bestemt heller ikke enighed om, hvilke midler der skal tages i anvendelse for at understøtte en hurtigere læring. Vi er blandt andet ikke enige om, hvorvidt vejen frem er øget karakterpres, men politisk er der gennemgående fokus på, at vejen frem må indbefatte en skærpelse af de lovgivningsmæssige rammer og at "sætte tidligere ind". Af samme grund er fx børnehaveklassen blevet gjort obligatorisk for syv år siden. Ikke at det gjorde den store forskel, for langt de fleste danske børn gik i forvejen i børnehaveklasse, men der blev samtidigt ændret på reglerne for, hvem der kan bestemme og hvilke beslutningsprocesser der skal ligge til grund for at børn evt. *ikke* starter skole (børnehaveklasse) det år, de fylder seks. Tidligere kunne forældre, ofte i samråd med børnehaven, beslutte at deres barn skulle vente med at starte skole og begrundelserne for denne skoleudsættelse kunne spænde vidt. Det var ikke ualmindeligt at børn (ofte drenge) ventede med at starte skole til de var 8. I dag skal den type beslutninger træffes efter ansøgning til kommunalbestyrelsen og *hvis* udsættelsen beviliges, kan den kun ske for ét år. Indholdsmæssigt ligner curriculum for børnehaveklassen i dag, det curriculum som 1. klasse havde for bare ganske få år siden.

Bekymringen for hastigheden i børns læring har haft stor indflydelse på diverse æn-

dringer i lovgivning og rammer for institutionel praksis på børneområdet. I Danmark har der i de senere årtier været et – sammenlignet med tempoet i det forudgående århundrede – væld af revisioner af skolelovgivningen. Derudover er der blevet indført læreplaner for dagtilbud på 0–6 års området tilbage i 2004, og krav om mål- og indholdsbeskrivelser for skolefritidsordningerne blev indskrevet i folkeskoleloven 2009. I 2012 blev der vedtaget en inklusionslov, som handlede om at færre børn skulle undervises i specialundervisningstilbud uden for den almene folkeskole. Inklusionsindsatsen skulle ikke kun sættes ind i folkeskolen. Med krav om ”tidlig indsats”, er fokus blevet rettet mod ”udsatte børn” helt ned i vuggestue og dagpleje – med forventning om at tidlige indsatser afhjælper senere problemer. Det er i dag muligt at observere ét og to-årige børn blive bænket på rækker i de danske vuggestuer og trænet i at række hånden i vejret og vente på tur.

Målet for inklusionsindsatsen har været, at den procentvise andel af børn, der bliver i det almene skoletilbud skulle bringes op på 96 % (fra 94 %) ved udgangen af 2015. I tæt parløb med inklusionsloven blev der udtænkt en helt ny folkeskolereform, som skulle understøtte, at børn blev dygtigere jf. ovenstående citat fra den ministerielle publikation om den danske folkeskole. Folkeskolereformen gjorde blandt andet skoledagen væsentlig længere for de danske folkeskolebørn, end den tidligere har været. De yngste skolebørn har i dag en skoleuge på 30 timer, mod 20 timer tidligere – med tilsvarende kortere tid til fritidsbeskæftigelse i skolefritidsordningerne og andre steder.

Ud over at børn skal blive dygtig(e), er tanken bag skolereformen, at skoledagen skal blive mere alsidig, afvekslende og at undervisningsformer og samarbejdsformer nytænkes. I praksis kan det vist diskuteres,

hvor anderledes og nyskabende det der foregår er. Det mangler forskningen stadig indblik i, men allerede nu er inklusionslovgivningen under revision, for der har været store vanskeligheder med at nå målene om at holde andelen af børn visiteret til specialundervisning nede på 4 %, og der lyder meldinger om store konsekvenser for både børn og undervisningen i skolen. En nyligt offentliggjort rapport – det såkaldte inklusionseftersyn – peger på at særligt tallene (fra 94 til 96 %) – har haft for stort fokus, frem for et fornuftigt arbejde med at udvikle ”inkluderende læringsmiljøer”. En kritik der er meget rammende for stort set alt hvad der træder forrest i udviklingen af rammerne for det at være *barn* i dag. Fokus er rettet mod det der kan måles og vejes, frem for indhold og samspil. Som en forvaltningsleder fornylig stolt fortalte i et interview i forbindelse med et forskningsprojekt om tværfagligt samarbejde om inklusion, så levede hans kommune op til inklusionsloven længe før udgangen af 2015. De henviste nemlig kun få børn til specialundervisningstilbud. Men samtidigt afslørede forskningsprojektet gennem kvalitative studier, temmelig store vanskeligheder med oplevelsen af at være inkluderet i hverdagen for børn i samme kommune.

Men hvem ved – med lidt optimisme kan der måske spores nye tider? Der er i hvert fald meldt politisk vilje til at gentænke inklusion med netop mere fokus på ”det sociale læringsmiljø” og i skrivende stund arbejdes der fra politisk side med at revidere læreplanerne for 0-6 års området, ligesom der også i Norge arbejdes på at udvikle nye ”rammeplaner for barnehagen”. Både i Norge og i Danmark bliver legen fremhævet i nytækningsarbejdet. I det grundlæggende børnesyn for de nye danske læreplaner står der skrevet, at ”Det er hensigten at legen og en legende tilgang til læ-

ring (...) er udgangspunktet for de læringsprocesser som barnet indgår i". Det understreges at børn skal have medbestemmelse og leve demokratiet i deres dagtilbud, og ikke mindst bliver det tydeligt fremhævet at "det at være barn, har en værdi i sig selv", mens mere merkantile formuleringer om konkurrencedygtighed og højhastighedslearning er blevet nedtonet (Regeringen 2016).

I den første artikel i dette nummer af *Barn* får vi indblik i hvordan otteårige skaber mening i spørgsmål om liv og død. Ingrid Johnsen Hogstad og Astri Heen Wold beretter fra en undersøgelse, hvor 26 otteårige norske skolebørn er blevet interviewet om deres forståelse af spørgsmål om liv og død. Artiklen identificerer seks gennemgående temaer som samles under tre diskurser som kan beskrive børnenes måder at skabe mening i og med livet og døden. En væsentlig konklusion i artiklen er pointen om at vi bør tale mere eksplicit med børn om livet og døden, vel at mærke med udgangspunkt i børnenes perspektiver.

I den neste artikel beretter Lene Helland Rønning om hvordan dramaleg og fortællingen som pædagogisk redskab kan skabe rum for kulturel identitet i børnehaven. Artiklen eksemplificerer konkrete arbejdsformer som kan åbne for dialog, der inddrager barnets egne fortællinger på måder, hvor barnet kan blive medskabende i sin egen betydningsdannelse og identitetsproces. Det synliggøres hvordan interaktion er afgørende på alle niveauer, mellem perspektiver i fortællingen, mellem fortællinger i forskellige kulturer og mellem børns egne fortællinger og det som fortælles.

I artiklen "Barns lek i natur – i spennet fra selvutfoldelse til kontroll" præsenteres en norsk undersøgelse om hvordan børn erfarer natur indenfor rammerne af så vel børnehaver, som lejrskole og nærmiljø.

Artiklen er skrevet af Margrete Skår, Gro Follo, Vegard Gundersen, Gjertrud Stordal og Line C. Wold. Det empiriske materiale er baseret på både kvantitative og kvalitative data.

Jorunn Seljeseths bidrag ønsker at vise os læsere hvordan et kreativt projekt om småbørns leg som model for teater for de mindste kan give lyrikken ny prioritet, i tilfælde hvor *fortællingen* ellers længe har været dominerende, f.eks. i børnehaveruddannelsen. Legen kan bruges til teater, siger Seljeseth, noget som igen kan stimulere legen. Artikelforfatteren bruger egne erfaringer fra kunstneriske udviklingsprojekter som kilde til sin analyse.

"Asylinterviewet med enslige mindreårige asylsøkere – en udfordrende samtale", er en bearbejdet version af Irmelin Kjelaas' prøveforelæsning ved Norges teknisk-naturvidenskabelige universitet, NTNU i 2015. Hun beskriver nogle af de mange udfordringer man møder i et asylinterview, og hun har et særligt fokus på de sproglige og kommunikative udfordringer i mødet med børn. Teoretisk og empirisk tager hun i brug en sociolingvistisk forståelse af sprogkompetence og sprogbrug.

Vi afslutter nummeret med et sammen drag af en doktorgradsafhandling, af Guðbjörg Ottósdóttir.

Vi ønsker alle læsere en god sommer!

København, juni 2016

Anja Hvidtfeldt Stanek, redaktør

Referencer

- Regeringen. 2012. *Gør en god skole bedre - et fagligt løft af folkeskolen*. <http://www.uvm.dk> Retrieved from http://www.altinget.dk/misc/121204_goer_en_god_skole_bedre.ashx.pdf.
- Regeringen. 2016. *Master for en styrket pædagogisk læreplan – pædagogisk grundlag og ramme for det videre arbejde med læreplanstemaer og få brede pædagogiske læringsmål*. <http://www.uvm.dk/Dagtilbud> Retrieved from <http://uvm.dk/Dagtilbud/Viden-og-udvikling/Styrkede-paedagogiske-laereplaner/Mastergruppen-og-arbejdsgrupper>